

Guy Braibant, LE DROIT ADMINISTRATIF FRANÇAIS, Presses de la Fondation nationale des sciences politiques ed Dalloz, Paris, 1992, 548 стр.

1. Државни саветник г. Ги Бребан (Guy Braibant), сада и потпредседник Врховне комисије за кодификацију француског права и председник Управног одбора Међународног института за управне науке, већ низ година у Институту политичких студија у Паризу предаје Управно право Француске и Упоредно управно право. У свим његовим објављеним радовима, и посебно у напред наведеном Управном праву Француске, огледа се његово изузетно познавање теорије Управног права и владање управно-судском праксом Француске. То је, по себи се разуме, и одлика уџбеника Управног права и осталих еминентних француских професора Управног права, јер је позната чињеница да је Управно право Француске, у почетку, израсло из управно-судске праксе француског управног судства. Али је посебна одлика излагања о Управном праву у овом уџбенику то што г. Ги Бребан теоријска излагања приказује у историјском развоју, тако да су и начела Управног права Француске и цела еволуција и законодавства и судске праксе тако приказани да омогућују јасно уочавање еволуције у мноштву законодавних аката, који су заједно са еволуцијом одговарајуће судске праксе у одређеном периоду, утврђивала одређена правила понашања управе и њену улогу у друштву. Својим рационалним проучавањем Управног права г. Ги Бребан открива и указује на логичке везе многобројних правних правила са укупним тежњама одређеног правног система. Познато је већ давно да је за познавање законодавства и његове примене потребно познати дух времена и судску праксу и умети уочити разлике које су сличне. Посебно се подвлачи да је потребно умети уочити детаље и имати смисла за упознавање целине. У ствари, то је посебна одлика овог уџбеника која изузетно може бити корисна за упознавање теорије Управног права и управно-судске праксе Француске.

2. У уводу (стр. 15-40) г. Г. Бребан указује да је Управно право, живо право. Прво даје дефиницију Управног права и сажето документовано излаже историју Управног права Француске, указујући на његове историјске основе и еволуцију од почетка XIX века. У првој глави (стр. 41-170) обрађене су институције управног права: држава, организација државне управе (врховни органи државне управе, централни органи, локални органи државе, независни управни органи). Поред тога, обрађена су и друга правна лица јавног права: територијални колективи; општа начела; територијални колективи општег права; територијални колективи са посебним статусом. Обрађене су и јавне установе (дефиниције и правни режим). Посебна пажња посвећена је приватним организмима који су овлашћени да врше одређене јавне службе. Детаљно је обрађен појам јавне службе. У другој глави ове књиге (стр. 171-310) изложена су основна начела Управног права Француске. У трећој глави (стр. 311-422) обрађено је службеничко право Француске, односно la fonction publique. У четвртој глави изложена је контрола управе (стр. 423-526). Ту је изложена и улога медијатора, односно француског омбудсмана и посебно судска контрола управе. У закључку (стр. 527-528) г. Г. Бребан истиче да француско Управно право представља "повезану

конструкцију која одговара одређеној логици и која се може сматрати једним од великих споменика историје права. Наравно, не би требало умањивати слабости или празнине; али је то право успело да обезбеди одређену равнотежу између овлашћења и дужности управе, односно обезбедило и судску контролу управе." Даље истиче "тренутне тешкоће, широко узевши, су у проблему утврђивања домена примене управног права; то су проблеми граница, граничних случајева, који су сада сложенији због развоја економског интервенционизма који заслужује већи напор размишљања и систематизације која још није сасвим довршена..." Даље истиче "правила Управног права су некад архаична или сувише сложена. Правни систем мора бити једноставан да би га могли разумети они на које се примењује; то није увек случај у нашем Управном праву, можда управо стога што је и сувише усавршавано јер одређена правна савршеност води, неминовно, умножавању нијанса, суптилностима и комплицирањима. Поред ових и сувише рафинираних сектора, постоје зоне изван закона и против којих нема правног лека; судија није увек овлашћен да врши своју улогу регулатора, на пример у односима државе и великих јавних или приватних предузећа, или у другој крајњој друштвеној лествици, у односу статуса угрожених категорија становништва; најзад, ефикасност њене контроле некад, је, у извесним случајевима ограничена. Побољшања, еволуције, реформе могу бити предвиђене у оквиру система који се већ доказао. Потребно је такође размислити, распитивати се о последицама економске, социјалне, техничке, политичке и међународне политике, које могу у следећим годинама утицати на Управно право, и питати се колико ће се Управно право преобразити око 2000. године".

3. Прво издање овог изванредног уџбеника Управног права Француске објављено је још 1984, а друго 1988. Ово треће издање од 1992. године нешто се мало разликује и од првог и од другог издања. У претходној уводној напомени новог издања Г. Ги Бребан истиче шта је допринело да је тако морало бити. Прво истиче да је у том претходном периоду Управно право, које се може квалификовати као општи део Управног права (*Droit administratif central*) мало еволуирало. Ту као пример указује на то да је коначно изведена већ давно припремана реформа да се пошта и телекомуникације одвоје од државе и преобразе у аутономне установе (*établissement autonome*). Поред тога још истиче и еволуцију у судској пракси, да за лекарску одговорност односно одговорност здравствених служби није више услов да је штета проузрокована тешком грешком (*la faute lourde*). Ги Бребан посебно указује да су дубоке промене у Управном праву Француске последица одређене политике интернационализације и децентрализације у међународном правном систему. Ту се истиче да је Државни савет више година, читавим низом својих одлука, јасно у судској пракси прихватио супериорност Међународног права и посебно супериорност права Европске заједнице према националном праву Француске. Даље се истиче да је: 1. Државни савет својом одлуком прихвата да општа начела француског права могу бити изведена из међународних конвенција, као нпр. у материји права избеглица (*Beraciartua - Echarrri*, 1988. - *Les grands arrêts de la jurisprudence administrative* - M. Long, P. Weil, G. Braibant, P. Devolvé, B. Genevois, Paris, Sirey, 1990, стр. 733-738); 2. да су директиве Европске заједнице обавезне за државе чланице заједнице (*Compagnie Alitalia - Les grands arrêts...* стр. 738-748); 3. да и француски закони, чак и они донети касније, који нису сагласни са међународним уговорима, не могу се применити на основу члана 55. Устава (Nicolo, 1989 - *Les grands arrêts...* стр. 748-756); 4. да је судија овлашћен да сам тумачи међународне конвенције, не питајући Министарство иностраних послова (GISTI, 1990, *Les grands arrêts...* стр. 35); 5. да француски законодавац мора поштовати право изведено из права Европске заједнице односно уредаба и директива заједнице као и уговоре (Boisdet, 1990 у *Société Rothmans International France et SA Philip Morris France*, 1992 - наведено према уџбенику који се приказује стр. 13). Господин Г. Бребан посебно истиче да поштовањем одлука Суда правде европских

заједница, овај нови нормативни систем озбиљно сужава аутономију француског Управног права у односу са међународним јавним правом (стр. 13-14).

Поред утицаја ове интернационализације на француско Управно право, г. Г. Бребан посебно истиче да свој утицај још врши и чињеница да је Француска која је традиционално централизована од 1982. године ушла у процес децентрализације која се огледа у демократизацији локалних институција, проширењу њихових надлежности, смањењу контроле, размени службеника, добара и средстава, различитости Статута посебно за Нову Каледонију (1988) и Корзику (1991). Такође свој утицај имају и закон од 2. марта 1982. који регулише "права и слободe општина, департмана и регија", као и закон од 4. фебруара 1992. о "територијалној управи Републике". Господин Ги Бребан ту подвлачи да и поред извесног покајања и повлачења, децентрализација је ушла у стотине текстова и политичку и управну стварност Француске. У закључку ове уводне напомене г. Ги Бребан подвлачи: "Сувише је рано одговорити на питање које је постављено у оквиру једног саветовања поводом десетогодишњице реформе од 1982: "Да ли је децентрализација променила природу државе?" Али, "сигурно је да је ова реформа, сиюјена са интернационализацијом права, потпуно променила "le paysage administratif français", односно променила представу о француској управи (стр. 13-14).

Овај уџбеник има све одлике изванредног излагања теорије Управног права Француске у коме је изванредним познавањем, суптилно - на правом месту у излагању, коришћена и богата управно судска пракса француског Државног савета. Мора се још истаћи да је посебна одлика овог уџбеника то што је у одређеној мери, увек одмерено, не оптерећујући текст, коришћен и историјски и социолошки прилаз у приказивању Управног права, чиме је вредност овог уџбеника још наглашенија, јер представља нови вид уџбеника Управног права Француске, у коме је, поред правног метода излагања, примењен и социолошки метод, који је допринео да се лакше и боље сагледа и еволуција теорије Управног права и институција Управног права Француске.

др Драгаш Денковић

Милорад Екмечић, СТВАРАЊЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ 1790-1918, I-II, "Просвета",
Београд, 1989, 660+833 стр.

Када је пре више од седамдесет година настала заједничка држава Јужних Словена (Срба, Хрвата и Словенаца), као прва држава такве врсте на Балкану, постала је главна тема историчара, политичара и научника из многих других области (филолога, социолога, етнолога, географа). Појавила су се многа научна и популарна дела чија је тема била проучавање народа у југословенској држави, њихових међусобних односа и начина њиховог зближавања и сједињавања у једну заједницу. Интересовање за наставак и развој ове државе повећаће се нарочито после седамдесетогодишњице њеног оснивања, јер ће тада почети да се појављују први знаци сукобљавања међу народима Југославије и да се отвара питање основа заједништва у тзв. "првој" (период 1918-1945) и "другој" Југославији (период 1945-1988). Почеће интензивније да се проучавају национални покрети и тежње свих народа Југославије, да би се до првих закључака о узроцима кризе југословенства и заједништва.

Академик Милорад Екмечић је том проблему приступио на посебан начин. Имајући пред собом богату домаћу и страну литературу о настанку југословенске државе, а будући и сам писац бројних колективних дела о заједници Југословена (нарочито *Историје Југославије*), одлучио је да приступи изради једне студије која ће не само осветлити сам чин сједињавања